

№9 Вересень 2023 року

організовуємо освітній процес / форми роботи з дітьми

Оксана Гура: методист відділу дошкільної та початкової освіти державної установи «Український інститут розвитку освіти», Київ

Чим зайняти дітей в укритті: сім ефективних форм роботи

Додаток

Діти в укритті: теми, які не слід обговорювати, і дії, які не пропонувати робити

Додаток

Діти в укритті: теми, які не слід обговорювати, і дії, які не пропонувати робити

Є теми, які можуть емоційно боляче вразити дитину, відновити негативні спогади, тож їх не слід обговорювати з дітьми. Зокрема, психолог Світлана Ройз звертає увагу на такі чотири.

Образ дому. З одного боку, тема важлива і терапевтична, але може стати сильним тригером для тих, хто втратив домівку.

Літаки. Навіть літак з паперу може спричинити в дитини панічну атаку.

Емоції. Запитання «Яка в тебе зараз емоція?» ліпше замінити на «Ти як?». Воно звучить коректніше.

Батьки та родичі дитини. Не варто використовувати вправи та техніки, де потрібно згадувати близьких дорослих, якщо відомо, що в групі є діти, які їх втратили. Аналогічними є запитання про домашніх улюбленців. Не варто педагогам ініціювати ці теми.

З дітьми, які пережили травматичні події, потрібно взаємодіяти обережно. Для них може бути складно й неприємно виконувати певні дії. Тож педагогам ліпше не просити дітей:

- заплющити очі під час гри. Тим, хто зазнав травматизації, потрібно все контролювати. Можна сказати: «Ви можете працювати із заплющеними або розплющеними очима»;

- розповідати про травматичний досвід, втрати. Не варто на цьому наполягати, а тим паче примушувати;

- глибоко дихати. Ліпше просити дихати так, як комфортно.

Також педагог не повинен торкатися тіла дитини без дозволу. Обов'язково має запитати чи попередити, якщо хоче торкнутися, підійти ближче, кинути м'яча. У розмові не використовувати сарказм і жарти, дитина з травматичним досвідом може сприйняти їх як глузування.

Натисніть, щоб збільшити

Чи можна продовжувати освітній процес вже в укритті, якщо прозвучав сигнал повітряної тривоги під час занять? Однозначно так. Але педагоги повинні враховувати бажання дітей, прорахувати, чи буде в наявності саме той матеріал і в достатній кількості, який вони використовували на занятті,

особливо якщо це заняття з сенсорно-пізнавального розвитку або із серії занять «Дитина у світі мистецтва».

Освітній процес в укритті має гарантувати дітям безпеку не лише фізичну, а й емоційну та психологічну. Діти мають відволікатися від тривоги та тривожного стану.

Організація освітнього процесу безпосередньо залежить від облаштування укриття: чи це одне загальне приміщення з різними локаціями для спортивної діяльності, образотворчої чи ігрової, чи укриття має кілька невеличких приміщень. Приміщення в укритті важливо розділити на гамірні та тихі осередки, має бути достатньо простору для організації різних видів діяльності, вільної гри та гри за інтересами.

Що ж робити з дітьми в укритті? Проаналізуємо різні технології та форми роботи, що стимулюватимуть пізнавальний розвиток дошкільників, а також — теми, на які бажано не говорити з дітьми, і дії, які не пропонувати робити (див. *Додаток*).

Технологія «халабудної педагогіки»

Технологія «халабудної педагогіки» допоможе створити особистий простір для дитини. «Халабуда» — це будиночок, створений із ковдр, відкритих парасольок, столів, завісок.

Дитина, яка шукає затишку й захищеності, створює халабуду такою, якою уявляє. Важливе саме відчуття психологічної захищеності, ніж матеріал, з якого буде «виготовлений» імпровізований будиночок. Це може бути нещільний і прозорий матеріал, навіть стіни з картону або легкої тканини допомагають дитині відпочити від подій, емоцій, людей. Отже, збудована власноруч халабуда, а не куплений намет чи шатро — це скарб для дошкільників! Невичерпна дитяча фантазія породжує незліченні теми для ігор, пов'язаних із будиночком: це і хатинка для загадкового персонажа, і казкова рукавичка, і королівський палац. Нарешті, це просто будинок для дітей, які так люблять грати в сім'ю.

Можна зробити й «переносний намет». Власне, це і не будиночок зовсім, а легке шатро, яке можна встановити в будь-якому куточку для усамітнення. Він займає мало місця, його легко встановлювати й згортати.

Це лише кілька варіантів реалізації «халабудної педагогіки». Практики ж мають можливість використовувати набагато більше варіантів щодо самостійного створення дітьми «козацьких куренів» або халабуд, проте мають завжди пам'ятати, що особистий простір дитини — у пріоритеті.

День без іграшок

Ефективною формою роботи з дітьми буде «Вільна гра, або День без іграшок». Спустившись в укриття, діти не побачили іграшок. Але зацікавилися стінами, стелею та підлогою. Чому? Бо педагоги скористалися технологією перетворення освітнього середовища «Стіни, стеля та підлога, що говорять».

Потрібно використовувати такі елементи, що будуть цікавими для дітей під час перебування в укритті, розвивальними та створюватимуть у дітей бажання продовжувати свою діяльність протягом певного часу.

Під час оформлення «стін, що говорять» потрібно врахувати кілька правил. Зображення слід розмішувати на контрастному тлі, щоб їх було добре видно на відстані 1—2 м. Стежити, щоб експозиція не була монотонною, надто акуратно «причесаною». Найпростіший, економний і неруйнівний для стін спосіб — забити кілька цвяхів або прикріпити маленькі гачки, на які можна вішати зроблені з цупкого паперу плакати, прапорці, кульки або рамки, аркуші з текстом.

Театралізована діяльність

Якщо в укритті достатньо простору, можна використати пересувну ширму для театралізованої діяльності. Перевтілюючись у персонажів лялькового театру, педагоги створюють дошкільникам особливу атмосферу казковості. Така форма роботи надає можливість пробуджувати в дітей активність, фантазію, творчі здібності, розвивати комунікативні навички й пізнавальний інтерес, що буде відволікати від тривожності перебування в укритті.

Не менш захопливою буде гра-драматизація чи лялькова вистава, яку діти старшої групи підготують і покажуть для дітей молодшої групи. А особливо якщо діти «купуватимуть» квитки на виставу, сидатимуть на спеціальні «театралізовані» стільчики, до зали заходитимуть, відгадавши загадку тощо.

Рухливі ігри

Перебуваючи в укритті певний час, педагогам необхідно продумати рухову активність і в самостійній діяльності дітей також. У пригоді стануть рухливі ігри, які можна проводити в обмеженому просторі: «Стежинки туризму», «Мандри за скарбами». Потрібно лише заздалегідь продумати й розмістити інвентар.

Щоб мотивувати й зацікавити дошкільників до рухової активності в обмеженому просторі, можна використовувати різноманітне нестандартне фізкультурне обладнання та інвентар. Педагоги можуть використати різноманітний залишковий матеріал, щоб виготовити яскраве й привабливе обладнання. Робити це модно разом з дітьми — це відволіче від тривоги, налаштує на творчість та бажання використовувати обладнання в іграх, позайматися фізичними вправами. Виготовляючи обладнання, діти розвиватимуть м'язи рук і ніг, координацію рухів, прицільність, спритність, увагу.

Гра в шашки та шахи

Чи любите та вмієте грати в шашки й шахи? Тоді саме час скористатися такою можливістю. Ігри можна урізноманітнити та зробити їх захопливими для дітей, використовуючи різні фігури й поля. Можна запропонувати для гри дошку, яку заздалегідь розкреслили на підлозі, а фігурами будуть діти, які надягнуть на голову паперові наголівники у формі шах чи шашок.

Ігрове поле для ігор можна виготовити і на спеціальних столах чи макетах, а фігурами можуть слугувати пластикові кришечки.

Художня творчість

Головне, що мають зробити педагоги, — щоб в укритті діти не відчували страху й паніки. А що приваблює дітей? Творчість! Діти дошкільного віку люблять малювати, розмальовувати, ліпити, створювати різноманітні художні конструкції. І не лише на папері!

Якщо є можливість, можна заклеїти плівкою чи шпалерами стіну в укритті, на якій діти малюватимуть фарбами чи крейдою.

Бізіборди та LEGO

Для дітей молодшого дошкільного віку цікавим і корисним в укритті може стати організований центр ігор із сенсорики, ігри з використанням бізібордів.

Доречно використовувати в роботі ігровий матеріал з наборів LEGO, кольорових цеглинок.

1. Технологія «халабудної педагогіки»
2. День без іграшок
3. Театралізована діяльність
4. Рухливі ігри
5. Гра в шашки та шахи
6. Художня творчість
7. Бізіборди та LEGO